

John Locke'un Liberal Düşüncesinde Kölelik Paradoksu

The Paradox of Slavery in John Locke's Liberal Thought

Sibel Fügen VAROL*

Öz

Liberal düşüncenin babası sayılan Locke'un özgürlükçü düşünceleriyle köleliğe yönelik tezleri arasındaki tutarsızlık son yirmi otuz yıldır kapsamlı olarak tartışılmaktadır. Bu tartışmaların odağında, düşünürün haklı savaş kapsamında geliştirdiği kölelik teorisinin yanı sıra kendisi yazmamış olsa bile en azından önemli bir katkısının olduğu düşünülen Carolina Temel Anayasaları'nda yer alan sert ifadeler bulunmaktadır. Her iki kölelik türünde de köle sahibine kölesi üzerinde "mutlak güç ve otorite" uygulama, hatta mazerete gerek kalmadan canını alabilme yetkisi tanımış olması düşünürün savunduğu doğal haklar, özgürlük, eşitlik gibi liberal ilkelerle açık bir tutarsızlık olarak kabul edilmektedir. Bu tutarsızlıkta düşünürün İngiltere'nin sömürge faaliyetlerinde aktif rol almış olmasının, köle ticaretine yaptığı yatırımların ve ömrünün büyük bir kısmında hamiliğini yapan Shaftesbury Lordu Ashton Cooper'ın Amerikan yerleşkelerindeki çıkarlarının etkisinin olmadığı düşünülemez. Dolayısıyla, Locke'un özgürlükçü düşünceleriyle köleliğe yönelik tutumu arasındaki tutarsızlığın bir tür bilinç bölünmesi, ihmal veya hatadan kaynaklanmadığını, düşünürün kendi somut şartlarıyla, maddi çıkarlarıyla ve bir bütün olarak biyografisiyle bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler

John Locke, Kölelik, Liberalizm, Siyaset Felsefesi

* Bağımsız araştırmacı, sfzvarol2019@gmail.com

Abstract

The inconsistency between John Locke's liberal ideas and his views on slavery has been the subject of extensive scholarly debate over the past two to three decades. Central to these debates are Locke's theory of slavery within the framework of just war and the harsh provisions on slavery contained in the Fundamental Constitutions of Carolina, a document to which he is widely believed to have made a significant contribution, even if he was not its sole author. In both contexts, Locke granted slave owners "absolute power and authority" over their slaves, including the right to take their lives without justification. This position has been widely regarded as fundamentally inconsistent with the liberal principles of natural rights, freedom, and equality that he defended. It is difficult to deny that this inconsistency was shaped by Locke's active involvement in England's colonial administration, his financial interests in the slave trade, and the influence of Anthony Ashley Cooper, the Earl of Shaftesbury, who served as his patron for much of his life and whose interests were closely tied to the American colonies. Accordingly, this study argues that the tension between Locke's liberal philosophy and his defence of slavery cannot be attributed to intellectual oversight, inconsistency, or error. Rather, it should be understood in light of the philosopher's historical circumstances, material interests, and broader political biography.

Keywords

John Locke, Slavery, Liberalism, Political Philosophy

Extended Abstract

John Locke, one of the most important philosophers of England in the seventeenth century, is regarded as the pioneer of liberal thought based on fundamental rights such as individual freedom and equality. The philosopher's arguments on slavery have also made a significant contribution to the accumulation of liberal thought through his attitude that slavery does not befit human beings. On the other hand, in the last twenty or thirty years, claims that some of Locke's arguments legitimise slavery and support harsh slavery practices have started to be voiced. In these views, a critical attitude is displayed towards the philosopher's ideas that give slave owners who enslave their captives in war the right to have all kinds of absolute power and authority, including the right to kill their slaves, and towards the fact that the same right is repeated in the Fundamental Constitutions of Carolina, which is claimed to have been written by the philosopher, with even greater harshness against black slaves. Locke has also been criticised for having held effective administrative positions in Britain's colonial activities in America and for being directly involved in the slave trade. The existence of these critical views has created the need for a re-evaluation of Locke's views on slavery, who is regarded as the pioneer of liberalism and the defender of freedom.

According to Locke, slavery is a situation that arises as a result of war. The conqueror of the war has the right to enslave the defeated party instead

of killing them directly. In the philosopher's work *Second Treatise on Government*, slavery is defined as the condition in which captives captured in a just and legitimate war become the subjects of a despotic power until signing a social contract. When the social contract is signed, slavery will end (Locke, 2012: 114). Therefore, Locke sees slavery as a valid practice in a just war in the state of nature in uncivilised societies which have not signed a social contract. Further, for Locke, slavery does not arise as a result of consent. No one can by agreement "pass over to another that he hath in himself, a Power over his own Life" (Locke, 2012: 22).

Locke, in paragraph 172 of the *Second Treatise*, defined a slave as a person whose life the despotic power can take away (Locke, 2012: 113). According to Locke, the defeated party in a war loses the right to life. When the conqueror takes the defeated party under its power, it can postpone killing him and prefer to enslave him. However, the slave can be condemned to death at any time if he resists the will of his master, that is, if he refuses any of his wishes (p. 22). Therefore, Locke saw slavery as a war punishment that could end in death.

In fact, Locke's idea is that killing an aggressor is legitimate not only in war but also in non-war situations. In paragraph 11 of the *Second Treatise*, he states that in the state of nature, every human being can kill an aggressor as if hunting a savage beast such as a tiger or a lion. He argued that punishing the offender with

this right, which he referred to as the 'right to destroy the offender', would enable people to protect themselves and deter potential aggressors (Locke, 2012: 13-14).

Locke rejected the hereditary nature of slavery resulting from war. Making a distinction between the defeated party of the war and his wife and children, the philosopher said that children should not be subjected to the consequences of the mistakes of their fathers and women should not be subjected to the consequences of their husbands' mistakes (Locke, 2012: 120-121). Therefore, Locke's list of those who can be enslaved, even as a result of a just war, is limited.

As can be seen, although Locke approves of slavery within the scope of just war law, it can be said that his attitude towards slavery in his work titled *Two Treatises on Government* is unfavourable in general. On the other hand, the fact that the philosopher gave slave owners the right to kill their slaves at any time, took administrative duties in England's colonial activities in America at that time, and most importantly, invested in the slave trade himself makes his anti-slavery attitude controversial.

Locke was personally involved in Britain's activities to promote and manage colonial settlements in America. The philosopher's interest in America is linked to the fact that he served as the personal secretary and counsellor of Anthony Ashley Cooper, Earl of Shaftesbury, for fifteen years (Farr, 2008: 497). Cooper was

one of the few property owners of Carolina, which was one of the settlements colonised by England in America. Thanks to Mr Cooper, Locke also served as secretary of the Carolina Lords Proprietors between 1668-75, secretary of the Council of Trade and Plantations between 1673-76, and commissioner of the Board of Trade between 1696-1700 (Kolia, 2015: 86-87), all of which played an important role in the development of the British colonies in America. As a result of his activities in the aforementioned administrative structures, the philosopher was considered one of the leading authorities of his time on colonial activities (Letwiniuk, 1998: 20). His influence in the administration of Carolina is also considered to be almost at the highest level (Foxbourne, 1876 as cited in Arneil, 1994: 592). In fact, Locke was one of the six or eight people who closely supervised and helped shape the British colonial system during the Restoration (Tully, 1993: 140).

During his tenure as secretary to the Carolina Lords Proprietors, Locke prepared the draft of the Carolina Constitutions of 1669 and its subsequent revisions (Armitage, 2012: 87). Although it is generally accepted that Locke played a role in the drafting process of the Carolina constitution, there are different opinions on how decisive this role was. Some scholars argue that although Locke was the secretary of the Lords Proprietors and a protégé of Lord Ashley Cooper, he did not play a key role in the drafting process of the constitution. On the other hand, there are also scholars

who argue that Locke was very influential in Carolina at the time, that his handwriting was found in the draft constitution, and that the language used in the constitution and the language used in Locke's own works were similar (Cundiff, 2021: 10, 84). More recently, as a result of David Armitage's meticulous work, Locke's contributions to the writing of the Carolina Fundamental Constitutions of 1669, its revision in 1670, and its revision again in 1682 have been more clearly established (Farr, 2008: 499). Armitage (2004) argues that the 1669 version of the constitution was drafted during Locke's tenure as secretary to the Lords Proprietors of Carolina and that Locke's secretariat was both an administrative and executive position. This, combined with his proximity to Lord Ashley Cooper, means that it is impossible for the philosopher not to have played at least an important supervisory role in the drafting of the constitution (p. 607). As a result, Locke, although not the sole author of the constitution, is considered largely responsible for the version adopted in 1669 (Welchman, 1995: 72).

What makes Locke's role in the drafting of the Carolina Fundamental Constitutions important is the constitutional text's statements on racial slavery. In contrast to the propositions in the *Two Treatises on Government* that oppose slavery by birth and object to slavery by sale or consent, the Carolina Constitutions contain a harsh provision for black

slaves. Article 101¹ of the Constitution states that "Every freeman of Carolina shall have absolute power and authority over his negro slaves, of what opinion or religion soever." In fact, the same constitution also included a number of liberal elements such as secret balloting in elections and civil rights for religious dissenters (Powell, 2008: 26). However, for black slaves, not a liberal attitude was adopted, but an approach in which they were subjected to the absolute power and authority of their owners.

In fact, the provision in the Fundamental Constitutions of Carolina that gives the owners of black slaves "absolute power and authority" over their slaves, and therefore the right to kill them, is in line with the philosopher's arguments in the *Second Treatise* that give the slave owner the right to kill his slave. However, the right of the conqueror to enslave the defeated and kill them during their slavery, which is limited to captives of war in the *Second Treatise*, is directed, in the Fundamental Constitutions of Carolina, to black slaves who were forcibly brought from their countries through the Atlantic slave trade and laboured under inhumane conditions. On the other hand, according to Bernasconi (2011), in the version of the Carolina Constitutions published in 1682, there is no provision of "absolute power and authority" for black slaves. However,

¹ This article was numbered 101 in the first version of the constitution and was changed to 110 in the January 1682 version (Hinshelwood, 2013: 576).

in Bernasconi's words, Locke was not "responsible for this omission." Because in the text prepared by Locke for the constitutional revision in question, which is still in the New York Public Library, that provision is in its place. In fact, in the August 1698 version of the constitution, this previously "omitted" provision was brought back. Moreover, in the new version of the provision in question, it is stated that "Every Freeman in Carolina shall have absolute Power and Authority over the Negro Slaves, whatever their opinions or religion." In the new version, the suffix ('his'), which would give the meaning of 'his Negro slaves' in the provision previously expressed as 'Negro slaves', was removed, thus ensuring that 'all free citizens' who previously had absolute power over only their own Negro slaves had 'absolute power' over all Negro slaves in Carolina (p. 75).

The right to exercise "absolute power and authority" granted to the owners of black slaves in the Fundamental Constitutions of Carolina also extended to the descendants of the slaves (Armitage, 2004: 619). This provision, which makes slavery hereditary, contradicts Locke's arguments against hereditary slavery in the *Second Treatise*. Bernasconi associated this contradiction with Locke's opposition to monarchy. According to Bernasconi (2011), the reason for the philosopher's exclusion of hereditary slavery was that he thought that defending heredity would jeopardise his arguments against monarchy. His attitude towards monarchy is undoubtedly more important than

legitimising hereditary slavery in the American context. For hereditary slavery in America would not affect Locke as directly as the continuation of the monarchic regime in England (p. 78).

The harsh approach adopted for black slaves in the Carolina Fundamental Constitutions also lags behind the laws enacted in other settlements where Britain colonised the American continent. According to the information provided by John Samuel Harpham (2019), the authorisation to kill one's slaves granted to the owners of black slaves in Carolina was not granted to the slave owners of other British colonies in America. In the seventeenth century, slave laws in states from Barbados to Jamaica to Virginia criminalised the intentional killing of a slave by any person (p. 160). A law passed in Virginia in October 1669 which decreed that if any slave having resisted his master or her or his master's representative should die in the course of his being corrected, then the slave's death should not be considered a felony. However, even here, the death of the slave was attributed to his legally wrongful behaviour. According to the Carolina Fundamental Constitutions, which Locke drafted or contributed significantly to the drafting of, slave owners could slaughter black slaves without any excuse or without a penalty (Bernasconi, 2011: 71).

Locke, the libertarian philosopher who argued that slavery was a "vile and miserable" state of humanity, is the same person as Locke, the colonial administrator who gave owners

all kinds of rights and powers over their slaves, including the right to take away their lives without excuse. So how can the contradiction between a philosopher's liberal attitude that exalts freedom and his attitude that suggests the application of "absolute power and authority" over slaves be explained? It can be asked whether the philosopher's contradictory attitude stems from the divergence of thought he experienced over time. When considered in terms of publication date, the Fundamental Constitutions of Carolina are older than the *Two Treatises on Government*. In the words of Carolina Cundiff (2021), while the first version of the Constitution was published in 1669, it is estimated that the main body of the *Two Treatises on Government* was written between 1679 and the mid-1680s (p. 89). Therefore, Locke was aware of the colonial experiences of the English in North America when he wrote the *Two Treatises*. Moreover, he had a special interest in developments in the New World. According to Paul Corcoran (2017), Locke's personal library contained 195 books on America, including voyages, explorations, travelogues, atlases, geographical works, and records of the South and North American colonies, especially in Canada, Virginia, and New England.

David Armitage has tried to explain the contradiction between Locke's libertarian ideas and his harsh stance on slavery through the liberalism-colonialism relationship. According to Armitage (2004), it is now widely accepted in the history of political

thought that the relationship between liberalism and colonialism is a relationship based on mutual construction. This relationship dates back at least to the origins of liberalism in the natural right tradition in the early seventeenth century. From the beginning of the seventeenth century onwards, European thinkers who were later canonised as liberal thinkers developed their political theories by taking into account both local and colonial conditions. One of the important links in the historical chain that unites liberalism with colonialism is Locke. The reason for this should be sought in Locke's biography, that is, in his administrative activities regarding England's colonial activities in America (pp. 603-604). Therefore, it is likely that Locke also developed his arguments on natural rights, the enslavement of prisoners of war, and the treatment of slaves by taking into account the colonial conditions in America, and combined the libertarian discourse required by local conditions with the hard-line discourse reflecting the attitude of the colonists in America. A similar explanation of Locke's slavery paradox emphasises that the philosopher's arguments on slavery actually aimed to legitimise colonial slavery in America. Cornelis W. Maris (2020), one of the advocates of this argument, argued that the philosopher reserved freedoms for Europeans while legitimising slavery for African-American slaves (p. 311). Barbara Arneil also stated that Locke's work was written to defend England's colonial policy in the New World, based on Locke's frequent references to America in

the *Second Treatise* (1996: 2). Robert Bernasconi and Anika Maaza Mann (2005) described Locke as the last major political theorist to legitimise slavery (p. 101). According to the authors, defending colonialism in America at that time meant defending slavery. Locke was also aware that the colonisation of North America could not be sustained without slave labour, that a continuous supply of slaves was necessary for the agricultural development of the region, and that the best source of slave labour was Africans (pp. 90-91). In addition, Bernasconi and Mann stated that Locke's proposals in the Fundamental Constitutions of Carolina and other texts were written at a time when it was not yet clear how slaves would be treated in the American colonies. Locke's attitude towards slavery in these texts is therefore not a reflection of established norms about how slaves should be treated, but rather a formative of these norms. This means that Locke was one of the main architects of a racial form of slavery (2005: 90-91).

The paradox between Locke, a defender of liberties, and Locke, who argued that "free" whites could kill black slaves without an excuse, can also be explained by the philosopher's commercial interests in England's colonisation of the American continent. The 1669 version of the Fundamental Constitutions of Carolina gave the philosopher the title of "landgrave" and the right to own forty-eight thousand acres of Carolina land (Brendese, 2023: 154).

However, according to the information provided by Armitage (2012), Locke never received this land granted to him and later tried to sell his landgrave title. However, he never avoided cooperating with Carolina property owners (p. 87).

Locke's commercial interest in English colonialism mainly stemmed from his economic investments. Locke was one of the first shareholders of the Royal African Company, a company established in 1672 to supply slaves to English colonies. The philosopher invested in a new company trading with the Bahamas in the same year (Bernasconi and Mann, 2005: 89). After leaving the Board of Trade, he also invested in the New East India Company through his cousin and financial manager Peter King, but after holding the bonds of this company for a short time, he sold them in the summer of 1701 at a small loss (Armitage, 2012: 90; İnce, 2013: 9).

Locke's shares in the Royal African Company were initially worth £400, but by 1675 this value had increased by £200. The initials of this company (RAC) were branded on the chests of many African blacks in the last quarter of the seventeenth century (Addison, 2009: 272). This company had a monopoly on the slave trade. In 1698, Locke also instructed the Governor of Virginia, Francis Nicholson, to prevent slave trade that was not carried out through the Royal African Company. Another instruction of the philosopher to the Governor of Virginia was to prevent inhumane acts against slaves, and even to punish

those who committed such acts with the death penalty (Farr, 1986: 268-269). On the other hand, although the structures of slavery were very similar, the humane treatment that the philosopher demanded for slaves in Virginia was not applied to slaves in Carolina. James Farr said that this inconsistency may have arisen from Locke's participation in slavery practices in Carolina for a longer period than in Virginia. Again, according to Farr (1986: 268), the influence of his abolitionist friends such as Benjamin Furly and Jean Le Clerc may have been behind Locke's demand for humane treatment for slaves in Virginia.

Giriş

İnsanlık tarihinin hafızalardan silinmesi en güç lekelerinden biri kölelik olmuştur. Antik Çağ'dan itibaren farklı biçimlerde yaşanan kölelik uygulamalarının Amerika kıtasının Avrupalılar tarafından sömürgeleştirilmesi sürecinde en üst seviyeye ulaştığı söylenebilir. Bu süreçte, Avrupalı işgalcilerin Amerika kıtasında yaptığı yerli katliamları sonrasında ortaya çıkan işgücü ihtiyacını karşılamak üzere milyonlarca Afrikalı zorla Amerika'ya getirilmiştir. Atlantik köle ticareti olarak adlandırılan bu uygulamada, Afrikalı köleler yurtlarından kopartılıp getirildikleri bu topraklarda Avrupalı sömürgecilerin hizmetine koşulmuştur. Afrikalı siyah kölelerin ücretsiz emeği üzerinden sömürgeciler zenginleşirken köleler ve sonraki kuşakları her türlü vahşet ve acımasızlığa maruz bırakılmıştır.

Kölelerin maruz bırakıldığı insanlık dışı şartlara karşı duyarsızlaşmayı sağlamak için onların "kafir", "vahşi", "barbar" gibi niteliklerle ilişkilendirildiği düşünce sistemleri de kölelik uygulamalarına eşlik etmiştir. Zaten bu dönemde, sömürgeci Avrupa ülkeleri düşünce üretimi açısından benzersiz bir zenginlik yaşamaktadır. Amerika kıtasında vahşi kölelik uygulamaları devam ederken Amerika'dan getirilen zenginliklerle ekonomisi güçlenen ve sanayileşme yolunda ilerleyen Avrupalı ülkelerin birçok yazar ve düşünürü de yaşanan zengin fikir iklimine önemli katkıda bulunmuştur. On yedinci yüzyılda ortaya çıkan bu fikir iklimi on sekizinci yüzyılda daha da güçlenerek Aydınlanma Hareketi adını almıştır. John Locke, Thomas Hobbes, Montesquieu, Leibniz, Immanuel Kant, Voltaire, Diderot gibi isimler de düşünce tarihinde çığır açan fikirleriyle Aydınlanma Hareketi'nin vücut bulmasını sağlamıştır.

Avrupalı sömürgeci ülkelerden biri olan İngiltere'nin on yedinci yüzyıldaki önemli düşünürlerinden John Locke, bireysel özgürlük, eşitlik gibi temel haklar üzerinde yükselen liberal düşüncenin öncüsü sayılmaktadır. Özgürlüğü «geriye kalan her şeyin temeli» (Locke, 2012: 18) olarak kabul eden düşünürün köleliğe yönelik tezleri de köleliği insana yakıştırmayan tutumuyla özgürlüğü temel alan liberal düşünce birikimine önemli katkıda bulunmuştur. Diğer taraftan, son yirmi otuz yıldır düşünürün bazı tezlerinin köleliği meşrulaştırdığına ve sert kölelik uygulamalarını desteklediğine ilişkin

görüşler seslendirilmeye başlamıştır. Bu görüşlerde, düşünürün savaşta esir aldığı kişileri köleleştiren köle sahiplerine kölelerini öldürmek de dâhil her türlü mutlak güç ve otoriteye sahip olma hakkı veren, aynı hakkı kaleme aldığı iddia edilen Carolina Temel Anayasası'nda siyah kölelere karşı daha da sertleştirilerek tekrar eden fikirlerine, İngiltere'nin Amerika'daki sömürgecilik faaliyetlerinde etkili idari pozisyonlarda yer almasına ve doğrudan köle ticaretine katılmasına yönelik eleştirel bir tutum sergilenmektedir. Söz konusu eleştirel görüşlerin varlığı, liberalizmin öncüsü ve özgürlük savunucusu olarak kabul edilen Locke'un kölelikle ilgili görüşlerinin yeniden değerlendirilmesi ihtiyacını yaratmıştır. Bu ihtiyaçtan yola çıkan bu çalışmanın odak noktasında, düşünürün özgürlükçü tezleriyle köle sahiplerine kölelerini mazeretsiz olarak öldürmek de dâhil her türlü mutlak güç ve otorite kullanma hakkı veren tezleri arasında bir çelişki bulunup bulunmadığı sorusu bulunmaktadır. Kaynak tarama yöntemiyle hazırlanan çalışmanın bu soruya cevap ararken ulaşmak istediği esas amaç ise köleliğin felsefi temellerinin ortaya çıkarılmasına yönelik bilgi birikimine katkıda bulunmaktır.

Locke'un Hayatı

Locke, 1632'de İngiltere'nin Bristol şehrinde doğmuştur. İngiliz iç savaşına Parlamentocular tarafında katılan Püriten bir hukukçunun oğludur. Çocukluğu, iç savaşın patlak verdiği yıllara rast gelmiştir. Yirmi yaşında Oxford'daki Christ Church'e kaydolmuş ve sonraki on dört yıl boyunca Oxford

Üniversitesi'nde öğrenci ve öğretim görevlisi olarak bulunmuştur. Felsefe ve tıp eğitimi alan Locke'un siyasi konulara ilgisi Shaftesbury konuyla önce doktoru, sonra arkadaşı ve çalışanı olarak yakınlaşmasıyla birlikte artmıştır. 1688 İngiliz Devrimi öncesinde krala ihanet komplosuna karışmakla suçlandığı için Hollanda'ya kaçarak beş buçuk yıl sürgünde yaşamıştır. Ancak Şubat 1689'da, yani devrim sona erdikten sonra ülkesine dönebilmiştir. Yine 1689'da, epistemolojinin temel eserlerinden biri sayılan «İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme» (An Essay Concerning Human Understanding), Whig'in özgürlük ve devrim teorisinin özeti olan «Yönetim Üzerine İki İnceleme» (Two Treatises of Government) ve dinsel zorlamaya karşı eleştiri niteliğindeki «Hoşgörü Üzerine Bir Mektup» (A Letter Concerning Toleration) adlı eserlerini yayınlamıştır. Dikkate alınması gereken bir yazar olarak kabul edildiğinde elli yedi yaşındadır. Hiç evlenmemiştir. 1704'te öldüğünde zengin ve ünlü bir kişidir (Çapar ve Yıldırım, 2012: 90; Goldie, 2016: 27-9; Smith & Smith, 1999: 155; Tabanlı, 2019: 344; Wootton, 2003: 21-3).

Locke'un Liberalizme Öncülük Eden Düşünceleri

Liberalizmin sistematik bir fikirler bütünü ve siyasal akım olarak on dokuzuncu yüzyılın başlarında ortaya çıktığı yönünde görüş birliği bulunmaktadır. Tek bir liberalizmden bahsetmek mümkün değilse de liberal yaklaşımın köşe taşlarının özgürlük, anayasal yönetim, piyasa

ekonomisi ve hoşgörü gibi değer ve ilkeler olduğu söylenebilir (Şahin, 2015: 41-2). Andrew Heywood da liberalizmin temel değerlerini birey, özgürlük, akıl, adalet, hoşgörü ve farklılık olarak sıralamıştır (2013: 35).

Liberalizmin fikri temelleri on yedinci yüzyılda atılmıştır (Şahin, 2015: 49). Bu yüzyılda liberalizmin entelektüel kökenlerini sunan düşünürün de 1689'da meşru siyasi otoritenin yönetilenlerin rızasından kaynaklandığını ve hükümetin meşru işlevinin doğal hakları korumak olduğunu yazan John Locke olduğu düşünülmektedir (Wootton, 2003: 130).

Locke, liberalizmin entelektüel kökenlerine katkısını özellikle "Yönetim Üzerine İkinci İnceleme" başlıklı çalışmasında sunmuştur (Karenga, 1985: 28). Bu çalışmada, siyasi toplumun doğası üzerine fikirlerini ayrıntılı olarak ortaya koyan Locke, siyasi iktidarın otoritesinin kaynağının Tanrı değil, yönetilenlerin rızası olduğunu belirtmiştir. Bu görüşün temelinde de "doğal haklar" felsefesi yatmaktadır (Şahin, 2015: 50). Her insanın doğal haklarının bulunduğu, devletin yegâne sağlam temelinin de toplum sözleşmesi olduğu görüşü düşünürün liberalizme öncelikli katkısı olarak kabul edilebilir (Berk-tay, 2009'dan aktaran Çapar ve Yıldırım, 2012: 97).

Locke, insanların toplum sözleşmesi imzalamadan ve hükümet kurmadan önceki durumunu "doğa durumu" olarak nitelendirmiştir. Düşünüre göre, doğa durumunda, insanlar belli

haklara sahiptir ve genellikle birbirlerinin haklarına saygı göstermiştir (Bourbouri vd., 2021: 85-6). "Yönetim Üzerine İki İnceleme" (2012) adlı eserinde bu hakları ayrıntılı olarak ele alan Locke, adı geçen eserin dördüncü paragrafında insanların doğa durumunda "İnsanların başkasından izin istemeksizin ya da başkasının iradesine bağlı olmaksızın Doğa Yasasının sınırları içinde Eylemlerini düzenleyebilecekleri[ni]" (s. 9) söylemiştir. Başka bir deyişle, bu dönemde, insanlar, başkasının izni gerekmeden özgürce hareket edebilmektedir. Yeryüzündeki üstün bir iktidara, başka bir insanın iradesine veya yasama otoritesine tabi değildir. Siyasi olarak da özgürdür. Toplum sözleşmesi yapıldıktan sonraki özgürlük ise kendisinin de rızasıyla kurulmuş otorite dışında bir kanun veya iradenin hükümlerinde olmamaktır (Locke, 2012: 21). Dolayısıyla, düşünürün özgürlükten anladığı şey, Yönetim Üzerine İki İnceleme'de polemige girdiği Sir Robert Filmer'in dediği gibi "Herkesin istediği her şeyi yapması, dilediği gibi yaşaması ve herhangi bir Yasaya bağlı olmaması Hürriyeti" (s. 21) değildir. Başkasının "mutlak ve keyfi" iktidarına tabi olmamaktır.

Yine İkinci İnceleme'nin dördüncü paragrafında, Locke, Tanrı'nın açık irade bildirisinin "birini diğeri üzerine koymayı gerektirmediğini" (Locke, 2012: 9), yani Tanrı'nın insanları eşit yarattığını söylemiştir. Aynı eserin 135. paragrafında da doğa durumunda bir başkasının yaşamı, özgürlüğü ya da mülkiyeti üzerinde keyfi bir iktidarın söz konusu olmadığını ifade etmiştir (s. 88). Dolayısıyla,

Locke'a göre, insanlar doğa durumunda eşit ve özgürdür.

Düşünürün özgürlük konusundaki tezleri bilgi anlayışıyla yakından bağlantılıdır. İngiliz ampirizminin babası sayılan Locke'a göre, bütün bilgilerin kaynağı deneyimdir. İnsan zihni boş bir levha, yani *tabula rasa* gibidir. Bilgi, yalnızca duyuusal deneyimden kaynaklanır (Juhansar, 2021). İnsan özgürlüğünün esası da duyum ve düşünce yoluyla zihne sunulan entelektüel malzemelerden bilgi edinme ve anlamlı kimlikler inşa etme becerisinde yatar (Ward, 2010: 4). Dolayısıyla, düşünme yeteneğine sahip olan kişi özgürdür (Locke, 1824'ten aktaran Bourbouri vd., 2021: 88). Aslında, düşünme yeteneği özgürlüğün iki şartından birini yerine getirmektedir. Bu şartların ilki düşünebilmektir. Locke'a (1996) göre, insanın özgür olması için düşünebilmesi şarttır. Fakat düşündüğü şeyi yapabilme gücü de varsa ancak orada özgürlükten bahsedilebilir (s. 154-5). Böylece düşünce, ancak ikinci şart olan eylem durumuna geçerse özgürlük mümkün olacaktır. Görüldüğü üzere, Locke'a göre, özgürlüğün kötüye kullanılmasını engelleyecek şey bilgeliktir. Düşünürün bilgiyi siyaset felsefesine dâhil ettiği nokta burasıdır. İnsanlar belli entelektüel yeteneklere sahiptir. Her insan bilgelikten yararlanan bir varlıktır. Dolayısıyla, tüm insanlar temelde eşittir. Bilgelik, tüm insanlara hepsinin eşit ve bağımsız olduğunu, hiç kimsenin başkalarının hayatına, sağlığına, özgürlüğüne ve mülkiyetine zarar verme hakkının bulunmadığını öğretir (Bourbouri vd., 2021: 92).

Liberalizmin temel ilkeleri sayılan eşitlik ve özgürlük konusundaki tezleri, Locke'un liberalizmin öncü düşünürü olarak kabul edilmesine yol açmıştır. Düşünürün bireycilik konusundaki görüşleri de bu kabulde etkili olmuştur. Kenneth N. Addison'ın (2009) deyişiyle, Locke, İkinci İnceleme'de "ontolojik bireycilik" olarak nitelendirilebilecek tezleri ileri sürmüştür. Zira, düşünüre göre, birey, yalnızca kendi çıkarlarını azamiye çıkarmaya çalışan bireylerin gönüllü sözleşmesiyle var olan toplumdan önce gelir. Faydacı bireycilik geleneği de bu yaklaşımı esas almıştır (s. 290).

Özgürlük, eşitlik, bireycilik gibi idealleri çalışmalarında bütünlüklü olarak formüle eden Locke, bu düşünceleriyle hem liberalizmin hem de "modern insan haklarının öncüsü" (Stevenson, 2017: 424) sayılmıştır. Köleliği insana yakıştırmayan görüşleri de özgürlük savunucusu liberal bir düşünür olarak kabul edilmesine katkıda bulunmuştur.

Locke'un Köleliğe Yaklaşımı

Locke, "Yönetim Üzerine İki İnceleme" adlı eserinin Birinci İnceleme'sini şu cümleyle açmıştır: Kölelik, insanın o kadar aşağılık ve sefil bir halidir ve ulusumuzun cömert mizacına ve cesaretine o kadar zıttır ki bir İngilizin, hele ki bir beyefendinin bunu savunması bile düşünülemez (Locke, 2015: 141). Bu ifade, her şart altında köleliği mahkûm ediyor gibi görünmektedir. Ancak İkinci İnceleme'de, düşünürün köleliğin belli durumlarda meşru olduğunu savunan tezleri yer almaktadır. İkinci İnceleme'nin dördüncü bölümünde kölelik

konusunu ele alan Locke, köleliği haklı savaş kuralları gereğince savaşın kazanan tarafıyla esir arasında ortaya çıkan bir ilişki biçimi olarak tanımlamıştır (Locke: 2012: 22). Dolayısıyla, Locke’a göre, kölelik savaş sonucunda ortaya çıkan bir durumdur. Savaşın galibi mağlup tarafı doğrudan öldürmek yerine köleleştirme hakkına sahiptir.

Yine İkinci İnceleme’de, kölelik, haklı ve meşru bir savaşta ele geçirilen esirlerin toplum sözleşmesi imzalanana kadar despotik iktidarın uyruğu olma durumu olarak tanımlanmıştır. Toplum sözleşmesi imzalanınca kölelik de son bulacaktır (Locke: 2012: 114). Dolayısıyla, Locke, köleliği toplum sözleşmesini imzalamamış, doğa halindeki, yani uygar olmayan toplumlardaki haklı savaş hukuku kapsamında geçerli bir uygulama olarak görmüştür. Bu yaklaşımıyla bazı toplumların doğal köle olarak doğduğunu ileri süren Aristoteles’ten farklılaşmıştır. Aristoteles’in “doğal kölelik” tezine göre, bazı halkların vatandaşları köle ruhlu ve “köleliğe yatkın” (Bernal, 1998: 297) olarak doğar. Locke ise köleliği doğuştan gelen bir şey değil, ancak haklı savaş kuralları gereği ortaya çıkan istenmeyen bir durum olarak açıklamıştır.

Locke’un köleliği haklı savaşla ilişkilendiren görüşlerinin kendinden önce başlayan doğal hak tartışmalarından büyük ölçüde etkilendiği söylenebilir. Gerson, Mazzolini, Molina, Selden, Hobbes ve Pufendorf gibi isimlerin de yer aldığı bu tartışmalarda Locke’u asıl etkileyen isim Hugo Grotius olmuştur (Farr, 2008: 501).

Grotius, “Savaş ve Barış Hakları” adlı eserinde, hiçbir insanın doğası gereği başkasına köle olmadığını söylemişse de insanların bir anlaşma veya suç sonucunda köle olmasını doğal adalete aykırı bir durum olarak görmemiştir (Grotius, 1625’ten aktaran Farr, 2008: 502). Grotius’tan farklı olarak, Locke, herhangi bir insanın kendini köle olarak satma hakkının bulunduğu tezini reddetmiştir (Beutler, 1999: 11). Dolayısıyla, Locke’a göre, kölelik bir rızanın sonucu olarak doğmaz. Hiç kimse kendi yaşamı üzerinde kendisinin sahip olmadığı bir iktidarı uzlaşmayla başkasına devredemez (Locke: 2012: 22).

Locke’un köle tanımı da Grotius’tan farklıdır. Grotius, bir kişinin, hatta bütün bir ulusun hayatta kalma yolu olarak köleliğe rıza gösterebileceğini, bu tür durumlarda köle sahipliğinin ölüm cezası gerektiren suçlar haricinde öldürme yetkisi içermemesi gerektiğini düşünmüştür (Harrham, 2019: 24). Locke ise İkinci İnceleme’nin 172. paragrafında, köleyi, despotik köle sahibinin dilediği zaman canını alabileceği bir kişi olarak tanımlamıştır (Locke, 2012: 113). Düşünre göre, savaşta yenilen taraf yaşam hakkını kaybetmiştir. Kazanan taraf ise kaybedeni iktidarı altına aldığı anda, onu öldürmeyi ertelleyip köleleştirmeyi tercih edebilir. Ancak köle, efendisinin iradesine karşı gelmesi, yani herhangi bir isteğini reddetmesi halinde her an ölüme mahkûm edilebilir (s. 22). Dolayısıyla, Locke, köleliği sonu ölümle noktalanan bir savaş cezası olarak görmüştür.

Aslında Locke'un düşüncesi, bir saldırganı öldürmenin yalnızca savaş durumunda değil, savaş dışı hallerde de meşru olduğu şeklindedir. İkinci İnceleme'nin 11. paragrafında, doğa durumunda, her insanın saldırganı kaplan, aslan gibi bir vahşi hayvanı avlarcasına öldürebileceğini söylemiştir. "Suçluyu yok etme hakkı" olarak ifade ettiği bu hakla suçlunun cezalandırılmasının insanların kendini korumasını ve potansiyel saldırıların caydırılmasını sağlayacağını ileri sürmüştür (Locke, 2012: 13-4).

Locke'un Grotius'tan farklılaştığı bir diğer konu, köleliğin kalıtsal niteliğidir. Grotius, bir savaşın galibinin mağlup tarafın savaşmayan bütün nüfusunu köleleştirdiğini kabul etmiştir. Bu nüfusa kadınlar ve çocuklar da dâhildir. Dahası Grotius'a göre, köleleştirilen halkın sonraki nesilleri de köle olarak doğacaktır (Farr, 2008: 502). Locke ise savaş sonucu oluşan köleliğin kalıtsal niteliğini reddetmiştir. Savaşı kaybedenle onun eşi ve çocukları arasında ayırım yapan düşünür, çocukların babalarının ve kadının kocasının hatalarının sonuçlarına maruz bırakılmaması gerektiğini söylemiştir (Locke, 2012: 120-1). Dolayısıyla, haklı bir savaş sonucunda da olsa düşünün köleleştirilebilecekler listesi sınırlıdır.

Locke'un savaş tazminatıyla ilgili görüşleri de masum tarafları, özellikle çocukları koruyucu niteliktedir. Galip tarafın mağlup ülkenin toprakları üzerinde bile hak sahibi olmadığını söyleyen düşünür, savaşı kaybeden tarafın çocuklarının aklıktan ölmeye mahkûm edilemeyeceğini, galibin

elde ettiği zaferle kazanabileceği en büyük ganimetin de topraktan alınan bir veya iki yıllık ürün olacağını savunmuştur (Locke, 2012: 122). Haklı bir nedeni bulunduğu durumda, galip tarafın savaşta kendisine karşı fiili olarak yardımlaşan ve birleşen tüm şahıslara despotça davranma ve zararlarını tazmin etme hakkı olacaktır. Fakat savaşı onaylamayanlar, tutsaklar ve çocuklar üzerinde herhangi bir hakkı söz konusu olamaz. Savaşı kazanması, ona bu kesimler üzerinde herhangi bir meşru hükümlerlik veya mülkiyetlerine dokunma hakkı vermez (Locke, 2012: 127). Ayrıca, galip taraf, kendi onayları olmadıkça çocuklar üzerinde iktidar sahibi olamaz. Çocukları itaate zorlayan şey kendi seçimleri değil de güç olduğu sürece galibin otoritesi meşru olacaktır (s. 124-5). Başka bir deyişle, savaşı kazanan taraf, kaybeden tarafın canını alabilir fakat malına dokunamaz. Savaşta zararını kaybeden tarafın gelirlerinden tazmin edebilir. Kaybeden tarafın çocukları da kendileri istemedikçe galip tarafın iktidar alanına dâhil edilemez.

Görüldüğü üzere, haklı savaş hukuku kapsamında köleliğe onay vermekle birlikte, Locke'un "Yönetim Üzerine İki İnceleme" başlıklı çalışmasında kölelik kurumuna yönelik genel tutumunun olumsuz olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, düşünün köle sahiplerine kölelerini istediği zaman öldürme hakkı vermesi, o dönemde İngiltere'nin Amerika'daki sömürgecilik faaliyetlerinde idari görevler alması, en önemlisi de bizzat köle ticaretine yatırım yapmış olması kölelik

karşıtı tutumunu tartışmalı kılmaktadır.

Locke'dan Irksal Köleliğe Anayasal Onay

Locke, İngiltere'nin Amerika'daki sömürge yerleşimlerini teşvik etme ve yönetme faaliyetlerinde bizzat yer almıştır. Düşünürün Amerika'ya ilgisi, Shaftesbury Kontu Anthony Ashley Cooper'ın on beş yıl boyunca kişisel sekreteri ve danışmanı olarak görev yapmasıyla bağlantılıdır (Farr, 2008: 497). Cooper, İngiltere'nin Amerika'da sömürgeleştirdiği yerleşim birimlerinden biri olan Carolina'nın sayılı mülk sahiplerinden biridir. Locke da Cooper'ın sağladığı bağlantılar sayesinde, 1668-75 yılları arasında Carolina Lord Proprietors (Mülk Sahipleri) sekreteri, 1673-76 yılları arasında Ticaret ve Plantasyonlar Konseyi sekreteri ve 1696-1700 yılları arasında Ticaret Kurulu komiseri olarak görev yapmıştır (Kolia, 2015: 86-7).

Locke'un idari görev yaptığı kuruluşların Amerika'daki İngiliz kolonilerinin geliştirilmesinde önemli rolü olmuştur. Örneğin, Ticaret ve Plantasyonlar Konseyi'nin görev alanı Amerikan kolonilerinin yönetimi, ticari politika ve Yoksulluk Kanunu'nun reformudur (Goldie, 2016: 41). Bu konsey tarafından yürütülen yazışmaların çoğu Locke'un masasından geçmiştir (Welchman, 1995: 72). Düşünür, konseydeki dört buçuk yıllık görev süresi boyunca 372 toplantıya katılmıştır. Konseye gönderilen belgeler arasında, 1688'de Barbados'ta kabul edilen kölelik kanununa ilişkin bilgiler ve 1692'de yine Barbados'ta

yaşanan köle komplosunun ardından idam edilen 92 köle hakkında bir rapor da mevcuttur (Blackburn, 1997: 264). Aynı şekilde, İngiliz Ticaret Kurulu da Atlantik dünyasının ticaretini ve kolonilerini denetleyen temel idari organ konumundadır. Locke, bu kurula atanan ilk komiserlerden biri olmuştur (Armitage, 2012: 89). Adı geçen idari yapılarıdaki faaliyetleri sonucunda, düşünür, sömürge faaliyetleri konusunda kendi zamanının önde gelen otoritelerinden biri sayılmıştır (Letwiniuk, 1998: 20). Carolina kolonisi yönetimindeki etkisinin de hemen hemen en üst seviyede olduğu kabul edilmektedir (Foxbourne, 1876'dan aktaran Arneil, 1994: 592). Öyle ki Restorasyon sırasında İngiliz sömürge sistemini yakından denetleyen ve şekillendirmeye yardımcı olan altı veya sekiz kişiden biri Locke olmuştur (Tully, 1993: 140).

Locke, Carolina Lords Proprietors sekreteri olarak görev yaptığı süre içinde, 1669 Carolina Temel Anayasası'nın taslağını ve sonraki revizyonlarını hazırlamıştır (Armitage, 2012: 87). Bu anayasa, Carolina'da aristokrasi tarafından yönetilen ve temelde köle emeğiyle desteklenen bir sömürge kurulmuştur (Welchman, 1995: 72). Düzensiz uygulanmışsa da bu anayasa İngilizlerin Amerika'yı sömürgeleştirme tarihine ilişkin önemli bir devlet belgesi sayılmaktadır (Farr, 2008: 508). Locke'un Carolina Anayasası'nın yazım sürecinde rol aldığı genel olarak kabul edilmiş olmakla birlikte, bu rolün ne kadar belirleyici olduğu konusunda farklı düşünceler bulunmaktadır. Bazı

araştırmacılar, Locke'un Lord Proprietors'ın sekreteri ve Lord Ashley Cooper'ın himayesindeki kişi olmakla birlikte söz konusu anayasa taslağının hazırlanma sürecinde kilit rol oynamadığını ileri sürmektedir. Öte yandan Locke'un o dönemler Carolina'da çok etkili olduğu, anayasa taslağında onun el yazısının bulunduğu, anayasada kullanılan dille Locke'un kendi çalışmalarında kullanılan dilin birbirine benzediği gibi sebeplerle düşünürün anayasanın hazırlanmasında başat rol oynadığını savunan araştırmacılar da bulunmaktadır (Cundiff, 2021: 10, 84). Son dönemlerde, David Armitage'ın titiz çalışmaları sonucunda, Locke'un 1669 Carolina Temel Anayasası'nı yazma, 1670'te revize etme ve 1682'de yeniden revize etme konusunda katkılarının bulunduğu daha net olarak ortaya konulmuştur (Farr, 2008: 499). Armitage (2004), söz konusu anayasanın 1669 versiyonunun Locke'un Carolina Lord Proprietors sekreterliği döneminde hazırlandığını, Locke'un sekreterliğinin ise hem idari hem de yönetici bir pozisyon olduğunu savunmaktadır. Bu durum, Lord Ashley Cooper'a yakınlığıyla da birleştirildiğinde, düşünürün anayasanın hazırlanmasında en azından önemli bir denetleyicilik rolü bulunmamasının imkânsız olduğu anlamına gelmektedir (s. 607). Sonuç olarak, Locke, söz konusu anayasanın tek yazarı olmasa da 1669'da kabul edilen versiyonundan büyük ölçüde sorumlu kabul edilmektedir (Welchman, 1995: 72).

önemli kılan şey ise söz konusu anayasa metninin ırksal kölelikle ilgili ifadeleridir. Yönetim Üzerine İki İnceleme'de doğuştan köleliğin karşısında duran, satış veya rıza yoluyla köleliğe itiraz eden önermelerin aksine, Carolina Temel Anayasası'nda siyah kölelere yönelik sert bir hüküm bulunmaktadır. Anayasanın 101. Maddesinde², "Carolina'nın her özgür vatandaşı, hangi görüş veya dine mensup olursa olsun, zenci köleleri üzerinde mutlak güç ve otoriteye sahip olacaktır" ifadesi yer almıştır. Aslında aynı anayasada, seçimlerde gizli oylama ve dini muhaliflere yönelik medeni haklar gibi bir dizi liberal unsur da bulunmaktadır (Powell, 2008: 26). Ancak siyah köleler için liberal bir tutum değil, sahiplerinin mutlak güç ve otoritesine tabi tutuldukları bir yaklaşım benimsenmiştir.

Aslında Carolina Temel Anayasası'nda siyah kölelerin sahiplerine köleleri üzerinde "mutlak güç ve otorite", dolayısıyla öldürme hakkı veren hüküm, düşünürün İkinci İnceleme'de köle sahibine kölesini öldürme hakkı veren tezleriyle paralellik taşımaktadır. Fakat İkinci İnceleme'de sadece savaş esirleriyle sınırlandırılan galibin mağlubu köleleştirme ve köleliği sırasında öldürme hakkı, Carolina Temel Anayasası'nda Atlantik köle ticareti üzerinden ülkelerinden zorla getirilip insanlık dışı şartlarda çalıştırılan siyah kölelere yöneltilmiştir. Diğer taraftan, Bernasconi'nin (2011) verdiği bilgiye göre, Carolina Temel

Locke'un Carolina Temel Anayasası'nın hazırlanmasındaki rolünü

² Bu madde, anayasanın ilk versiyonunda 101 olarak numaralandırılmış, Ocak 1682 versiyonunda 110 olarak değiştirilmiştir (Hinshelwood, 2013: 576).

Anayasası'nın 1682'de yayınlanan versiyonunda siyah kölelere yönelik "mutlak güç ve otorite" hükmü yoktur. Ancak Bernasconi'nin deyişiyle, "bu ihmalin sorumlusu" Locke değildir. Zira söz konusu anayasa revizyonu için Locke'un hazırladığı ve halen New York Halk Kütüphanesi'nde bulunan metinde o hüküm yerli yerinde durmaktadır. Zaten söz konusu anayasanın Ağustos 1698 versiyonunda da daha önce "atlanmış" bu hüküm geri getirilmiştir. Üstelik hükmün yeni versiyonunda, "Carolina'daki her Özgür Vatandaş, hangi görüş veya dine mensup olursa olsun, Zenci Köleler üzerinde mutlak Güç ve Otoriteye sahip olacaktır" denilmiştir. Daha önce "zenci köleleri" olarak ifade edilen hükümde "kendisinin zenci köleleri" anlamını verecek ("his") eki yeni versiyonda kaldırılmış, böylece daha önce yalnızca kendisine ait zenci köleler üzerinde mutlak güce sahip "tüm özgür vatandaşların" Carolina'daki tüm zenci köleler üzerinde "mutlak güç" sahibi olması sağlanmıştır (s. 75).

Carolina Temel Anayasası'nda siyah kölelerin sahiplerine tanınan "mutlak güç ve otorite" kullanma hakkı kölelerin soyundan gelenleri de kapsamaktadır (Armitage, 2004: 619). Köleliği kalıtsal hale getiren bu hüküm Locke'un İkinci İnceleme'de kalıtsal köleliğe karşı çıkan tezleriyle çelişmektedir. Bernasconi, bu çelişkiyi, Locke'un monarşi karşıtlığıyla ilişkilendirmiştir. Bernasconi'ye (2011) göre, düşünürün kalıtsal köleliği dışlamasının nedeni, kalıtsallığı savunmanın mutlakiyetçilik aleyhindeki argümanlarını tehlikeye atacağını

düşünmesidir. Mutlakiyet karşısındaki tavrı ise Amerika bağlamında kalıtsal köleliği meşrulaştırmaktan şüphesiz daha önemlidir. Zira Amerika'daki kalıtsal kölelik, Locke'u İngiltere'deki mutlakiyet rejiminin sürmesi kadar doğrudan etkilemeyecektir (s. 78).

Carolina Temel Anayasası'nda siyah köleler için benimsenen sert yaklaşım İngiltere'nin Amerikan kıtasını sömürgeleştirdiği diğer yerleşim birimlerinde çıkarılan kanunların da gerisindedir. John Samuel Harpam'ın (2019) verdiği bilgiye göre, Carolina'da siyah kölelerin sahiplerine verilen kölesini öldürme yetkisi, Amerika'daki diğer İngiliz kolonilerinin köle sahiplerine verilmemiştir. On yedinci yüzyılda, Barbados'tan Jamaika'ya ve Virginia'ya kadarki eyaletlerde yer alan köle kanunları herhangi bir kişinin bir köleyi kasten öldürmesini suç kabul etmiştir (s. 160). Ekim 1669'da Virginia'da çıkarılan ve kölelere yönelik sert hükümler içeren bir kanunda, sahibine veya sahibinin temsilcisine direnen bir kölenin yola getirilmeye çalışılırken ölmesi durumunda suç oluşmadığı belirtilmiştir. Ancak, burada bile kölenin ölümü onun kanunen hatalı bir davranışına bağlanmıştır. Locke'un hazırladığı veya yazımında önemli katkısı bulunan Carolina Temel Anayasası'na göre ise köle sahipleri siyah köleleri herhangi bir bahaneye gerek olmadan veya "haklarında bir ceza kararı olmadan boğazlayabilecektir" (Bernasconi, 2011: 71).

Carolina Temel Anayasası'nda kölelere yönelik hoşgörü içeren tek hüküm, köle sahiplerinin kölelerinin

dini inanç ve pratiklerine tahammül göstermesine yöneliktir (Welchman, 1995: 72). Sahibine canını alma yetkisi verilen siyah kölelere yönelik bu dini hoşgörü ilk bakışta çelişkili görünebilir. Jennifer Welchman, bu çelişkiyi söz konusu hoşgörünün köle sahiplerinin çıkarlarına hizmet etmesiyle açıklamıştır. Welchman'a göre, on yedinci yüzyılda, bir Hristiyanın kölesi Hristiyan olduğunda, sahibinin o köleyi özgür bırakmakla yükümlü olacağını düşünenler olmuştur. Bu da dini hoşgörünün köle sahibine pahalıya mal olması anlamına gelmektedir. Zaten Locke da "Paraphrase and Notes on the Epistles of St. Paul" (Aziz Pavlus'un Mektupları Üzerine Açıklama ve Notlar) adlı eserinde Hristiyanlığın bu şekilde yorumlanmasına karşı çıkmış ve "Hristiyanlık kimseye durumunu değiştirme veya daha önce içinde bulunduğu medeni hayatın yükümlülüklerini erteleme konusunda yeni bir ayrıcalık vermez", "Herkes çağrıldığı yerde kalsın" sözleriyle Hristiyanlığın kölelere özgürlük verdiği şeklindeki yorumu reddetmiştir (1995: 74).

Kendi Zamanının Normali mi?

Locke'un siyah kölelere karşı tutumunun kendi döneminin hâkim önyargılarını yansıtıp yansıtmadığı sorulabilir. Robert Bernasconi (2011), düşünürün siyah kölelere yönelik tutumunun kendi dönemi için de aşırı olduğunu göstermek üzere, yakın arkadaşı ve destekçisi James Tyrrell'in "Patriarcha non Monarcha" (Monarşi değil, Patriyarka) adlı eserinde yer alan kölelik konulu yorumları değerlendirmiştir. Bernasconi'nin verdiği bilgiye göre, Tyrrell,

doğa durumundaki bir köle veya hizmetkârın efendisinin hizmetinden ayrılabilceğini, hizmete girmeden önce hizmet şartları hakkında pazarlık yapabileceğini ve "Efendisinin haksız şiddetine yahut öfkesine karşı hayatını veya kendisine ait olanı savunmak için bir Ailenin oğlu veya çocuğu kadar Hakkı" bulunduğunu, efendinin köleyi onun rızası olmadan mirasçıları da dâhil hiç kimseye devredemeyeceğini yahut satamayaacağını ve kölelerin ev eşyaları veya hayvanlar gibi görülmesinin doğa yasasına aykırı olduğunu yazmıştır. Bu düşünceler, Locke'un köleliğe yönelik tutumunun ne kadar uç boyutta olduğunu ortaya koymaktadır (s. 75-6). Yine Bernasconi'ye göre, Locke, İkinci İnceleme'yi en aktif şekilde yazdığı dönemde, dostu Tyrrell'i en az altı kez ziyaret etmiş ve bu ziyaretlerde üç günle üç hafta arasında değişen süreler boyunca dostunun evinde kalmıştır. Dolayısıyla düşünürün kendisi gibi Filmer'a karşı olan, ancak kendisinden farklı olarak, Amerika'daki kölelerin de belli hakları olduğu argümanını kullanan başka bir esere erişebildiği açıktır (2011: 76).

Carolina Temel Anayasası'nın siyah kölelere yönelik sert hükümleri Locke'un kendi döneminin bazı yazarları tarafından da eleştirilmiştir. Örneğin, Gallerli ekonomist ve yazar Josiah Tucker (1713-1799), 1776'da yaptığı bir konuşmada, Carolina Temel Anayasası'nda siyah kölelere yönelik "mutlak güç ve otorite" hükümlerini kast ederek «İşte böyledir insancıl Bay Locke'un Dili! İnsanlığın doğal hakları ve özgürlüklerinin büyük ve görkemli savunucusunun...» şeklinde

alaylı bir dille Locke'u eleştirmiş, siyah kölelere yönelik bu yaklaşımını düşünürün Carolina'nın önemli toprak sahiplerinden biri olan Shaftesbury Lordu Cooper'a verdiği hizmetlerle ilişkilendirmiştir (Farr, 2008: 512).

Locke'dan yaklaşık bir asır önce yaşamış olan Fransız filozof Jean Bodin (1530-1596) ise doğrudan kölelik aleyhinde bir tutum almıştır. Parlamento taraftarı Locke'un aksine mutlakiyet yönetimini savunan Bodin, "Devletin Altı Kitabı" (Six Books of the Commonwealth) adlı eserinde, Fransız toprağına basan her kölenin özgür insan sayılacağını ileri sürmüştür (Neiges Léonard, 2022: 16). Dolayısıyla, Domenico Losurdo'nun ifadesiyle, mutlak monarşiyile mücadele eden Locke, beyaz efendinin siyah köle üzerindeki mutlak gücünü meşrulaştırırken monarşik mutlakiyetçilik teorisini Bodin böyle bir gücün olmaması gerektiğini düşünmüştür (2011: 32).

Kuvvetler ayrılığı kuramıyla Locke'un entelektüel halefi sayılabilecek Montesquieu (1689-1755) de kölelik karşıtı düşünürler arasındadır. Montesquieu, kölelik eleştirisini Locke'un Yönetim Üzerine İki İnceleme'de yer alan kölelik konulu tezleri üzerinden ifade etmiştir. Montesquieu'ye göre, bir savaşın galibi hayatını bağışladığı kişiyi esir alma hakkına sahip değildir. Aynı şekilde, hiç kimsenin savaşta yendiği düşmanını öldürme hakkı yoktur. Dolayısıyla, Locke'un köleliği "fetih hakkı" temelinde savunması devletlerin kanunlarına, doğa kanununa ve bütün toplumların temel ilkelerine aykırıdır (Price, 1997: 135).

Diğer taraftan, Locke'un çağdaşı kabul edilebilecek İngiliz düşünür Thomas Hobbes (1588-1679), köleliği tıpkı Locke'un İkinci İnceleme'deki düşünceleri gibi savaş bağlamında ele almıştır. Hobbes da köleliği savaşın galip tarafının mağlubu öldürmek yerine tercih edebileceği bir uygulama olarak görmüştür. Hobbes'a göre, efendisiyle köle arasında bir sözleşme vardır. Bu sözleşme gereğince, köle, kendisini öldürmemesi karşılığında efendisine ömür boyu sadakatle hizmet edecektir (Alston, 2011: 50). Hobbes, hiçbir eserinde Atlantik köleliğinden açıkça söz etmemiş olmakla birlikte, Mary Nyquist (2009), onun da Atlantik köleliğini savunduğunu ileri sürmektedir. Nyquist, bu iddiasını Locke ve Hobbes'un "despotik" yönetim kuramının benzerliğe dayandırmaktadır. Nyquist'in iddiasına göre, Locke'un İkinci İnceleme'sinde yer alan "despotik" yönetim kuramının bileşenleri Hobbes'un Leviathan'la ilgili düşüncelerini temel almaktadır. Locke'un yaptığı şey, Hobbes'tan aldığı despotik yönetim kuramının temel özelliklerini Atlantik köleliğine uyarlamak olmuştur. Yine Nyquist'e göre, Hobbes, Hugo Grotius'un haklar kuramını desteklemiştir. Ancak Grotius, haklar kuramını Hollandalıların insan ticaretiyle ilgili ahlaki çekinceleri bir tarafa bıraktığı bir dönemde oluşturmuştur. Benzer bir şekilde, Hobbes yazılarını yazarken de onun ülkesi İngiltere plantasyon köleliğine hızla dâhil olmaktadır (2009: 21-2).

Kölelik konusunda Locke'a benzer bir tutum sergileyen Hobbes'un biyografisinde de düşünürle önemli

benzerlikler bulunmaktadır. Tıpkı Locke'un Lord Ashley Cooper'un himayesinde olması gibi, Hobbes da bir İngiliz lordu olan Cavendish'in sekreterliğini yapmıştır. Locke'un Lord Cooper üzerinden sağladığı bağlantılar sayesinde yaptığı sömürge yatırımlarına benzer şekilde, Lord Cavendish de Virginia'daki arazilerinin bir kısmını Hobbes'a vermiş, bu da Hobbes'u Virginia Company'nin ortaklarından biri haline gelmiştir. Yine Locke'un köle ticaretinin tekeline sahip Royal African Company'nin hissedarlarından biri olmasına benzer şekilde, Hobbes da İngiltere'nin Bermuda Adaları'ndaki yerleşimlerinden sorumlu Somer Islands Company'nin hissedarlarından biridir (Malcolm, 1981: 298). Dolayısıyla, Hobbes'un kölelikle ilgili tezlerini kaleme alırken sömürge köleliğinden haberdar olmaması imkânsızdır. Savaş köleliği konusunda köle sahiplerine tanıdığı despotik tutum hakkının Atlantik köleleri durumunda uygun olmayacağına ilişkin herhangi bir yazısının olmaması, Hobbes'un da maddi çıkarı bulunan bu kölelik biçimini örtülü olarak desteklemesi şeklinde kabul edilebilir.

Locke'un Köleliğe Yönelik Tutumundaki Paradoks

Köleliğin insanlığın "en aşağılık ve sefil halı" olduğunu ileri süren özgürlükçü filozof Locke, sahiplerine köleleri üzerinde mazeretsiz olarak canını alma hakkı da dâhil her türlü hak ve yetkiyi veren sömürge yöneticisi Locke ile aynı kişidir. Öyleyse bir düşünürün özgürlüğü yücelten liberal tutumuyla köleler üzerinde «mutlak güç ve otorite»

uygulanmasını öneren tutumu arasındaki çelişki nasıl açıklanabilir? Düşünürün çelişkili tutumunun zaman içinde yaşadığı düşünce farklılaşmasından kaynaklanıp kaynaklanmadığı sorulabilir. Yayınlanma tarihi olarak, Carolina Temel Anayasası, Yönetim Üzerine İki İnceleme'den daha eskidir. Carolina Cundiff'in (2021) ifadesiyle, söz konusu anayasanın ilk versiyonu 1669'da yayınlanırken Yönetim Üzerine İki İnceleme'nin ana gövdesinin 1679 ila 1680'lerin ortalarına kadar olan dönem içinde yazıldığı tahmin edilmektedir (s. 89). Dolayısıyla, Locke, İki İnceleme'yi yazarken İngilizlerin Kuzey Amerika'daki sömürge deneyimlerine ilişkin bilgi sahibidir. Dahası yeni dünyadaki gelişmelere özel bir ilgi duymaktadır. Paul Corcoran'ın (2017) verdiği bilgiye göre, Locke'un kişisel kütüphanesinde, yolculuklar, keşifler, seyahat günlükleri, atlaslar, coğrafi çalışmalar, özellikle de Kanada, Virginia ve New England'daki Güney ve Kuzey Amerika kolonilerinin kayıtlarını da içeren Amerika konulu 195 adet kitap bulunmaktadır. Hatta, bu eserlere duyduğu sevgisi nedeniyle patronu Lord Cooper bir keresinde "saf Bay Locke'u" azarlamıştır (s. 9).

David Armitage, Locke'un özgürlükçü düşünceleriyle kölelik konusundaki sert tutumu arasındaki çelişkiyi liberalizm-sömürgecilik ilişkisi üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Armitage'e (2004) göre, liberalizmle sömürgecilik arasındaki ilişkinin karşılıklı inşaya dayalı bir ilişki olduğu siyasal düşünce tarihinde artık yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu ilişki, en azından doğal hak geleneğindeki

liberalizmin on yedinci yüzyılın başlarındaki kökenlerine dek uzanmaktadır. On yedinci yüzyılın başlarından itibaren, sonradan liberal düşünür olarak kanonlaştırılan Avrupalı düşünürler, siyasi teorilerini hem yerel şartları hem de sömürge şartlarını dikkate alarak oluşturmuştur. Liberalizmi sömürgecilikle birleştiren tarihi zincirin önemli halkalarından biri Locke'dur. Bunun nedeni, Locke'un biyografisinde, yani İngiltere'nin Amerika'daki sömürge faaliyetleriyle ilgili idari faaliyetlerinde aranmalıdır (s. 603-4). Öyleyse, Locke'un da doğal haklar, savaş esirlerinin köleleştirilmesi ve kölelere yönelik muameleyle ilgili tezlerini Amerika'daki sömürge şartlarını dikkate alarak geliştirmiş ve yerel şartların gerektirdiği özgürlükçü söylemle Amerika'daki sömürgecilerin tutumunu yansıtan sertlik yanlısı söylemi birleştirmiş olması muhtemeldir.

Locke'un kölelik paradoksuna ilişkin benzer bir açıklama, düşünürün kölelikle ilgili tezlerinin aslında Amerika'daki sömürge köleliğini meşrulaştırmayı amaçladığını vurgulamaktadır. Bu tezin savunucularından Cornelis W. Maris (2020), düşünürün Afrikalı-Amerikan köleler için köleliği meşrulaştırırken özgürlükleri Avrupalılara ayırdığını ileri sürmüştür (s. 311). Barbara Arneil de Locke'un İkinci İnceleme'de sık sık Amerika'dan bahsetmesinden yola çıkarak bu eserin İngiltere'nin yeni dünyadaki sömürge politikasını savunmak amacıyla yazıldığını söylemiştir (1996: 2). Robert Bernasconi ve Anika Maaza Mann (2005) ise Locke'u köleliği meşrulaştıran son

büyük siyaset teorisyeni olarak nitelendirmiştir (s. 101). Yazarlara göre, Amerika'nın o dönemki şartlarında sömürgeciliğin savunulması köleliğin savunulması anlamına gelmektedir. Locke da Kuzey Amerika'nın sömürgeleştirilme sürecinin köle emeği olmadan sürdürülemeyeceğinin, bölgenin tarımsal gelişimi için sürekli köle temin edilmesi gerektiğinin, en iyi köle emeği kaynağının ise Afrikalılar olduğunun farkındadır (s. 90-1). Ayrıca, Bernasconi ve Mann, Locke'un Carolina'nın Temel Anayasası'ndaki ve diğer metinlerdeki önerilerinin Amerika'daki kolonilerde kölelere nasıl davranılacağına henüz netleşmediği bir zamanda yazıldığını söylemiştir. Dolayısıyla, Locke'un bu metinlerde köleliğe yönelik tutumu, kölelere nasıl davranılması gerektiğine yönelik yerleşik normların bir yansıması değil, bu normları şekillendirici niteliktedir. Bunun anlamı da Locke'un ırksal bir kölelik biçiminin başlıca mimarlarından biri olduğudur (2005: 90-1).

Bu görüşlerin karşısında yer alan James Farr'ın (1986) iddiası ise Locke'un kölelikle ilgili niyetinin ancak düşünürün kölelik teorisi Afro-Amerikan köleliği bağlamından ayrılıp 1680'lerin İngiliz siyasi bağlamıyla birleştirilirse doğru anlaşılabileceği şeklindedir. Zira Farr'ın deyişiyle, o sıralar Locke'un hedefinde İngiltere vardır. Bu dönemde, Whig kanadını destekleyen diğer yazarlar gibi, Locke da mutlak monarşiyi kölelikle özdeşleştirmiştir. Aklında Afro-Amerikan köleliği yoktur. Dolayısıyla o yıllarda Afrika ve Amerika kıyıları

Locke'un hem gözünden hem de gön-
lünden irak durumdadır (s. 281-5).

Locke'un ırksal köleliği meşrulaş-
tırmaya çalışıp çalışmadığını kesin
olarak söylemek zor olsa da kölelik
savunucularının düşünürün tezle-
rinden yararlandığı bilinmektedir.
Brinley Price'ın (1997) verdiği bil-
giye göre, köleliğin İngiltere'de-
ki savunucuları, Locke'un özgür-
lük-mülkiyet denklemini nadiren
kullanmış olsalar da düşünürün
savaş esirlerinin ve suçluların kö-
leleştirilmesine meşruiyet getiren
yorumlarını yararlı bulmuş ve Afri-
kalı kölelerin tam da anlatılan tür-
de kişiler olduklarını iddia etmiş-
lerdir (s. 138). Plantasyon sahipleri
de İngiltere'yle çatışma yaşadıkları
sırada Locke'un özgürlük ve top-
lum görüşünden esinlenerek kendi
davalarını destekleyecek bir cum-
huriyetçilik ideolojisi geliştirmiştir.
İddiaları, köleler hariç her insanın
yaşam, özgürlük ve mülkiyet hak-
kına sahip olduğudur (Addison,
2009: xxii).

Locke'un Carolina Temel Anayasa-
sı'ndaki sert tutumunun yöneldiği
kesimin siyah köleler olduğu açık
olmakla birlikte, düşünürün İkinci
İnceleme'de savaşı kaybettiği için
köleleştirilenlerden bahsederken
hangi kesimi hedef aldığı daha az
tartışılmış bir konudur. James Tully
(1993), genellikle bu tezleri ileri sü-
rerken siyah köleleri kast ettiğinin
sanıldığını, oysa düşünürün Ame-
rikan yerlisi kölelerden de bahse-
diyor olabileceğini söylemiştir. Zira
Carolina'daki İngiliz sömürgeciler
Amerikan yerlilerini köleleştirme-
ye çalışmakta, bu süreçte yerlilerle

sömürgeciler arasında savaşlar
yaşanmakta, sömürgeciler köleleş-
tirmedikleri yerlileri öldürmekte-
dir. Bu tür savaşlar için olağan ge-
rekçe, Kızılderililerin yerleşimcile-
re bir şekilde direnmeleri veya bir
şey çalmaları, böylece doğa yasa-
sını ihlal etmeleri, yerleşimcilerin
kendilerini savunma ve savaş hak-
larından yararlanmalarıdır (s. 143-
4). Locke da İkinci İnceleme'nin 19.
paragrafında savaş halinde galibe,
doğa durumunda da saldırıya uğ-
rayan tarafa karşı tarafı öldürme
hakkı vermiştir (Locke, 2012: 18-
9). Aynı eserin 232. paragrafında
da toplumda güç kullanan bir kişi-
nin yasaya aykırı ve haksız güç kul-
lanmasının kendisini karşı tarafla
savaş durumuna sokacağını söy-
leyerek savaş durumunu sivil dö-
nemlerdeki saldırıları da kapsaya-
cak şekilde genişletmiştir (s. 149).
Tully (1993), bu tür ifadelerin stan-
dard olarak silahlı bir devrimle II.
Charles'ı cezalandırma hakkından
bahsedildiği şeklinde yorumlandı-
ğını ancak bunun doğru olmadığını
söylemiştir. Tully'ye göre, saldırgan-
nın bir aslan veya kaplan gibi yok
edilebileceği ifadesi Locke'un kü-
tüphanesinde bulunan kitaplarda
Amerikan yerlilerinin betimlenme-
si ve insanlıktan çıkarılması, yani
dehumanize edilmesi için sıkça
karşılaşılan bir yöntemdir (s. 144-
5). Locke'un kendisi de İkinci İnce-
leme'nin dokuzuncu paragrafında,
devletlerin kanunlarının tıpkı di-
ğer yabancılar gibi Amerikan yer-
lileri için de geçerli olmayacağını,
dolayısıyla Amerikan yerlilerinin
doğa yasasına tabi olduğunu söy-
lemiştir (Locke, 2012: 11-2). Şubat

1679 tarihli «Carolina» notunda (günlüklerinde bu başlığı taşıyan tek not) Locke, sömürgecilerin “Kızılderililer tarafından halkımızdan herhangi birinin öldürülmesi hiçbir koşulda affedilmemelidir” diye yazmıştır. Fakat “kana kan” şeklindeki böyle bir misilleme, ancak sömürgeciler bunu yapacak kadar güçlü olduğunda uygulamaya konulmalıdır (Hinshelwood, 2013: 575).

Tully’nin iddiasına paralel olarak, Brad Hinshelwood (2013) de Locke’un İkinci İnceleme’de savaş hukuku bağlamında köleleştirileceğini söylediği kesimlerle Amerika’daki Afrikalı köleleri değil, yerlileri kast ettiğini ileri sürmüştür. Hinshelwood, bu iddiasında İkinci İnceleme’deki atıf yöntemine ve bölümlerin numaralandırma şekline dayanarak bölümlerin yazılma tarihlerini tespit eden Armitage’in elde ettiği bulguları esas almıştır. Hinshelwood’a göre, söz konusu eserde kölelik konusunun ele alındığı dördüncü ve on altıncı bölümler Locke’un Carolina Temel Anayasası’nın 1682 revizyonuna yardımcı olduğu sırada yazılmıştır. Bu bölümlerin yazıldığı tarihlerin hemen öncesinde, İngiliz sömürgecilerle Amerikan yerlileri arasında yıkıcı bir savaş yaşanmış ve bu savaş Locke’un patronu Lord Cooper’ın sömürgeci çıkarlarına önemli ölçüde zarar vermiştir (s. 574). Dolayısıyla, Locke’un İkinci İnceleme’nin dördüncü ve on altıncı bölümlerini yazdığı sırada köleleştirilecek ve üzerlerinde “mutlak güç ve otorite” kullanılacak kişilerden bahsederken aklında

siyah kölelerin değil, Amerikan yerlilerinin olduğunu düşünmek mümkündür.

Locke’un Köle Ticaretine Yatırımı

Özgürlük savunucusu Locke ile «özgür» beyazların siyah köleleri sebepsizce öldürebileceğini savunan Locke arasındaki paradoks düşünürün İngiltere’nin Amerika kıtasını sömürgeleştirme sürecindeki ticari çıkarlarıyla da açıklanabilir. 1669 Caroline Temel Anayasası düşünür «landgrave» unvanını ve kırk sekiz bin dönümlük Carolina arazisine sahip olma hakkı kazandırmıştır (Brendese, 2023: 154). Ancak, Armitage’in (2012) verdiği bilgiye göre, Locke, kendisine hibe edilen bu araziye asla almamış ve landgrave unvanını da sonradan satmaya çalışmıştır. Fakat Carolina mülk sahipleriyle iş birliğinden hiçbir zaman kaçınmamıştır (s. 87).

Locke’un İngiliz sömürgeciliğinden ticari çıkarı esas olarak ekonomik yatırımlarından kaynaklanmıştır. İngiliz kolonilerine köle temin etmek üzere 1672’de kurulan Royal Africa Company adlı şirketin ilk hissedarlarından biri Locke’tur. Düşünür, aynı yıl içinde Bahamalar’la ticaret yapan yeni bir şirkete daha yatırım yapmıştır (Bernasconi & Mann, 2005: 89). Ticaret Kurulu’ndan ayrıldıktan sonra, kuzeni ve mali yöneticisi Peter King aracılığıyla New East India Company şirketine de yatırım yapmış, ancak bu şirketin tahvillerini kısa bir süre elinde tuttukten sonra 1701 yazında küçük bir zararla satmıştır (Armitage, 2012: 90; İnce, 2013: 9).

Locke'un Royal African Company'deki hisseleri başlangıçta 400 sterlin değerindeyken 1675'te bu değer 200 sterlin artmıştır. Düşünür için kârlı bir yatırım olan bu şirketin baş harfleri (RAC) on yedinci yüzyılın son çeyreğinde Afrika'ya birçok siyahın göğsüne damgalanmıştır (Addison, 2009: 272). Bu şirketin köle ticareti üzerinde tekel hakkı bulunmaktadır. Locke da 1698 yılında, Virginia Valisi Francis Nicholson'a Royal African Company üzerinden yapılmayan köle ticaretini önlemesi için talimat vermiştir. Düşünürün Virginia Valisine bir diğer talimatı ise kölelere yönelik insanlık dışı hareketlerin engellenmesi, hatta bu tür hareketlerde bulunanların ölüm cezasıyla cezalandırılması şeklindedir (Farr, 1986: 268-9). Diğer taraftan, kölelik yapıları birbirine çok benzemesine rağmen, düşünürün Virginia'daki köleler için talep ettiği insanca muamele Carolina'daki kölelere uygulanmamıştır. James Farr, bu tutarsızlığın Locke'un Carolina kölelik uygulamalarına Virginia'dan daha uzun süre katılmış olmasından kaynaklanmış olabileceğini söylemiştir. Yine Farr'a (1986: 268) göre, Virginia'daki köleler için insani muamele isteyen Locke'un bu talebinin arkasında Benjamin Furlay ve Jean Le Clerc gibi kölelik karşıtı arkadaşlarının etkisi olabilir.

Sonuç

Liberal düşüncenin babası sayılan Locke'un özgürlükçü düşünceleriyle köleliğe yönelik tezleri arasındaki tutarsızlık son yirmi otuz

yıldır kapsamlı olarak tartışılmaktadır. Bu tartışmaların odağında, düşünürün haklı savaş kapsamında geliştirdiği kölelik teorisinin yanı sıra kendisi yazmamış olsa bile en azından önemli bir katkısının olduğu düşünülen Carolina Temel Anayasası'nda yer alan sert ifadeler bulunmaktadır. Her iki kölelik türünde de köle sahibine kölesi üzerinde "mutlak güç ve otorite" uygulama, hatta mazerete gerek kalmadan canını alabilme yetkisi tanımış olması düşünürün savunduğu doğal haklar, özgürlük, eşitlik gibi liberal ilkelerle açık bir tutarsızlık olarak kabul edilmektedir. Bu tutarsızlıkta düşünürün İngiltere'nin sömürge faaliyetlerinde aktif rol almış olmasının, köle ticaretine yaptığı yatırımların ve ömrünün büyük bir kısmında hamiliğini yapan Shaftesbury Lordu Ashton Cooper'ın Amerikan yerleşkelerindeki çıkarlarının etkisinin olmadığı düşünülemez. Dolayısıyla, Locke'un özgürlükçü tutumuyla köleliğe ilişkin tezleri arasındaki tutarsızlığın bir tür bilinç bölünmesi, ihmal veya hatadan kaynaklanmadığını, düşünürün kendi somut şartlarıyla, maddi çıkarlarıyla ve bir bütün olarak biyografisiyle bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Filozofların her konuda tutarlı olmasının beklenemeyeceği doğrudur. Dahası, David A. E. Sosman'ın (2017) dediği gibi, Locke'un Amerikan ve Fransız devrimlerine ilham kaynağı olan özgürlükçü tezlerini kölelik konusundaki düşünceleri nedeniyle değersizleştirmek aşırı indirgeyici olacaktır. Zira bir fikir, uygulanması iki yüzölçümü bile olsa

muazzam bir güce sahip olabilir (s. 10). Yine de toplumsal eşitsizliklerin felsefi kökenlerini bilmenin değerli fikirleriyle tarihi aydınlatan düşünürlerin de kendi bireysel ve toplumsal şartlarının etkisinde olabileceğini unutmamak adına faydalı olacağı açıktır. Bu çalışma da siyaset felsefesinin köşe taşlarından biri sayılan bir düşünürü kendi somut şartları ve biyografisi temelinde değerlendirmenin düşüncelerini daha doğru bir zeminde okuma imkânı verebileceğini savunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Addison, K. N. (2009). "We Hold These Truths to Be Self-Evident..." An Interdisciplinary Analysis of the Roots of Racism and Slavery in America. New York: University Press of America, Inc.
- Alston, R. (2011). The Good Master: Pliny, Hobbes, and the Nature of Freedom. In R. Alston, E. Hall, & J. McConnell (Eds.), *Ancient Slavery and Abolition: From Hobbes to Hollywood* (pp. 41-64). Oxford: Oxford University Press.
- Armitage, D. (2004). John Locke, Carolina, and the Two Treatises of Government. *Political Theory*, 32, 602-627.
- Armitage, D. (2012). John Locke: Theorist of empire? In S. Muthu (Ed.), *Empire and Modern Political Thought* (pp. 84-111). Cambridge: Cambridge University Press.
- Arneil, B. (1994). Trade, Plantations, and Property: John Locke and the Economic Defense of Colonialism. *Journal of the History of Ideas*, 55(4), 591-609.
- Arneil, B. (1996). *John Locke and America: The Defence of English Colonialism*. Oxford: Clarendon Press.
- Bernal, M. (1998). Kara Atena: Eski Yunanistan Uydurmacası Nasıl imal Edildi? 1785-1985 (Ö. Buze, Çev.). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Bernasconi, R. (2011). Irk Kavramını Kim icat Etti? Felsefi Düşüncede Irk ve Irkçılık (3. bs.) (Z. Direk, i. Esiner, T. Meriç ve N. Ökten, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bernasconi, R. & Mann, A. M. (2005). The Contradictions of Racism: Locke, Slavery, and the Two Treatises. In A. Valls (Ed.), *Race and Racism in Modern Philosophy* (pp. 89-107). Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Beutler, K. T. (1999). "Let Justice be done though the Heavens Fall!": Emancipation Cases in the Early American Republic, 1781-1806, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Tennessee, Knoxville, ABD.
- Blackburn, R. (1997). *The Making of New World Slavery, From the Baroque to the Modern, 1492-1800*. New York: Verso.
- Bourbouri, K., Nowzari, H. A. & Shirzadi, R. (2021). A Comparative Glance at Thomas Hobbes and John Locke's Ideas on the Concept of Freedom. *International Journal of Political Science*, 11(4), 71-92.
- Brendese, P. J. (2023). *Segregated Time*. Oxford: Oxford University Press.
- Corcoran, P. (2018): John Locke on Native Right, Colonial Possession, and the Concept of Vacuum Domicilium. *The European Legacy*, 23(3):225-250 DOI: 10.1080/10848770.2017.1416766.
- Cundiff, C. (2021). *Slavery in Thought and Action: Reconciling the Duality of John Locke*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Arizona State University, Arizona, ABD.
- Çapar, S. ve Yıldırım, Ş. (2012). Hobbes ve Locke'un Devlet Düşüncesine Katkıları. *Türk idare Dergisi*, 474, 77-102.

- Farr, J. (2008). Locke, Natural Law and New World Slavery. *Political Theory*, 36(4), 495–522.
- Farr, J. (1986). “So Vile and Miserable an Estate”: The Problem of Slavery in Locke’s Political Thought. *Political Theory*, (14)2, 263–89.
- Goldie, M. (2016). Locke’s Life. In M. Stuart (Ed.). *A Companion to Locke* (pp. 27-44). West Sussex: Wiley Blackwell Publishing.
- Harpham, J. S. (2019). *The Intellectual Origins of American Slavery*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Harvard University, Cambridge, ABD.
- Heywood, A. (2013). *Siyasi ideolojiler: Bir Giriş* (5. bs.) (A. K. Bayram, Ö. Tüfekçi, H. inaç, Ş. Akın, B. Kalkan, Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Hinshelwood, B. (2013). The Carolinian Context of John Locke’s Theory of Slavery. *Political Theory*, (41)4, 562–90.
- ince, O. U. (2013). *Colonial Capitalism and the Dilemmas of Liberalism: Locke, Burke, Wakefield and the British Empire*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Cornell University, Ithaca, ABD.
- Juhansar, A. L. (2021). John Locke: The Construction of Knowledge in the Perspective of Philosophy. *Jurnal Filsafat Indonesia*, 4(3), 254–260.
- Karenga, M. (1985). Political Culture and Resurgent Racism in the United States. *The Black Scholar*, 16(3), 21–35. <https://doi.org/10.1080/00064246.1985.11414339>.
- Kolia, Z. (2015). *Colonial Theology: John Locke, Jean-Jacques Rousseau, Charles Darwin and the Emergence of the Colonial-Capitalist World System, 1500-1900*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, York Üniversitesi, York, İngiltere.
- Letwiniuk, T. (1998). *John Locke: The Devonshire farmer and the dispossession of the Amerindians of Belize and Guyana*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. University of Toronto, Toronto, Kanada.
- Locke, J. (2012). *Yönetim Üzerine iki inceleme: Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni, Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme* (2. Baskı) (F. Bakırcı, Çev.). Ankara: Ebabil Yayınları.
- Locke, J. (2015). *Two Treatises of Government*. New York: Cambridge University Press.
- Locke J. (1996). *insan Anlığı Üzerine Bir Deneme*. (V. Hacıadıroğlu, Çev.). İstanbul: Kabalcı.
- Losurdo, D. (2011). *Liberalism: A Counter-History*. (G. Elliott, Çev.). London: Verso.
- Malcolm, N. (1981). Hobbes, Sandys, and the Virginia Company. *Historical Journal*, 24(2), 297–321.
- Maris, C. W. (2020). Philosophical Racism and Ubuntu: In Dialogue with Mogobe Ramose. *South African Journal of Philosophy*, 39(3), 308-326. DOI: 10.1080/02580136.2020.1809124
- Neiges Léonard, M. (2022). *Racial Diversity in Racial Diversity in Contemporary France: The Case of Colorblindness*. Bristol: Bristol University Press.
- Nyquist, M. (2009). Hobbes, Slavery, and Despotical Rule. *Representations*, 106(1), 1–33.

- Powell, J. (2008). *Greatest Emancipations: How the West Abolished Slavery*. New York: Palgrave Macmillan.
- Price, B. (1997). "The Language, Of The Traffic": Colonial Slavery And Political Discourse in the Late Eighteenth Century, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, The University Of York, York, ingiltere.
- Smith, L. G. & Smith, J. K. (1999). *Lives in Education: A Narrative of People and Ideas* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sosman, D. A. E. (2017). *Liberty: The Role of an Idea in Two Revolutions*. University of Glasgow. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, University of Glasgow, Glasgow, UK.
- Stevenson, A. (2017). The "Great Doctrine of Human Rights": Articulation and Authentication in the Nineteenth-Century U.S. *Antislavery and Women's Rights Movements. Humanity*, 8(3), 413-439.
- Şahin, B. (2015). Liberalizm. *Dünyada ve Türkiye'de Siyasal ideolojiler*. Ö. Çaha ve B. Şahin (Ed.) içinde (ss. 39-102). Ankara: Orion Kitabevi.
- Tabanlı, F. (2019). Thomas Hobbes ve John Locke'un Devletin Kökeni Hakkındaki Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(2), 331-353.